LÄNSSTYRELSEN
STOCKHOLM

MEDDELANDE

Datum
2013-11-18

Beteckning
8215-9995-2013

Enheten för sociala frågor
Avdelningen för tillväxt
Birgitta Vigil
08-785 40 28

Östermalms stadsdelsnämnd
Box 24156
104 51 Stockholm

Östermalms stadsdelsförvaltning
Vaktmästeriet
2013 -11- 21
Dnr 2013-645-1.2.1

Redovisning av verksamhet med personligt ombud år 2013

Kommunen har erhållit statsbidrag till verksamhet med personligt ombud (PO) för år 2013. Kommunen ska **senast den 31 januari 2014** inkomma till Länsstyrelsen med en redogörelse av hur verksamheten bedrivits under det gångna året. Till redovisningen ska bifogas **nämndprotokoll** från ansvarig nämnd gällande årsredovisningen för 2013.

OBS! Ny rutin för ansökan om statsbidrag till verksamhet med PO

- Ansökan till 2014 ska skrivas på en av Socialstyrelsen och Länsstyrelsen framtagen, enkel blankett. Blanketten skickas ut till alla nämnder och verksamhetsansvariga i mitten av december 2013.
- Ansökan om statsbidrag till verksamhet med PO för år 2014 ska inkomma till Länsstyrelsen tillsammans med ett **nämndprotokoll** gällande ansökan **senast den 31 januari 2014.**
- Medlen beräknas därefter kunna utbetalas med början från april 2014.

Redovisningen av verksamheten 2013 ska svara på följande:

- Antal PO (tjänster respektive personer) 2013
- Planerat antal PO (tjänster respektive personer) 2014

Organisation och ledning

- Var i organisationen är verksamheten placerad?
- Vilka ingår i ledningsgruppen? Vilka arbetsformer har gruppen och vilket mandat har deltagarna? Hur många ledningsgruppsträffar har ni haft under 2013?
- Hur arbetar ni för att säkerställa kvaliteten i verksamheten?
- Handledning för PO?
- Beskriv vilken kompetensutveckling PO har fått under 2013.

Verksamhet

- Har någon verksamhetsförändring skett under 2013?
- Planeras någon förändring av verksamheten under 2014?
- Vilka är de vanligaste orsakerna till kontakt med PO?
- Ser ni några tendenser/förändringar av orsaker till att klienter tar kontakt med PO?
- Har någon särskild grupp uppmärksammats?
- Finns bedömningsgrunder/riktlinjer för om/när en person ska få PO?
- Finns prioriteringsordning vid händelse av "kö"?

Systemfel

- Beskriv arbetet med systemfel.
- Vilka olika systemfel har rapporterats?
- Beskriv om och hur påtalade systemfel lokalt och regionalt har åtgärdats.

Allmän information

- Pågår inte ärendet aktivt med återkommande kontakter så ska det avslutas (ingen kontakt har skett senaste halvåret). Dock kan den enskilde vara aktiv om man avvaktar ett beslut eller motsvarande inför fortsatt arbete.
- En person som är avslutad men som återkommer med liknade kontaktorsak inom ett kvartal räknas ej mer än en gång.

	Män	Kvinnor
Antal klienter 31 december 2012		
Antal klienter 31 december 2013		
Nya klienter 2013		
Avslutade klienter 2013		

Följande uppgifter önskas om klienter som avslutats under 2013:

Åldersgrupper	Män	Kvinnor
18 - 29 år (1983-1994)		
30 - 39 år (1973-1982)		
40 - 49 år (1963-1972)		
50 - 59 år (1953-1962)		
60 - 64 år (1948-		

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

2013 -11- 21
Dnr 2013-645-1201

MEDDELANDE

Datum
2013-11-18

Beteckning
8215-9995-2013

1952)		
65 – år (-1947)		
Antal klienter med minderåriga barn som PO har vetskap om?		
Varav antal klienter med hemmaboende barn? (Innefattar även växelvis boende)		

En **ekonomisk redovisning** ska bifogas redovisningen där antal tjänster, eventuella vakanser, tjänstledigheter samt längre sjukfrånvaro framgår.

Om kommunen erhållit extra kompetensutvecklingsmedel från Länsstyrelsen ska dessa redovisas.

Birgitta Vigil
Utvecklingsledare

Kopia via E-post till Therese Bengtsson, Östermalms stadsdelsförvaltning

Bilagor:

- Socialstyrelsens Meddelandeblad Nr 5/2011
- Förordning om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar; SFS 2013:522

Östra Göinge kommun
2013 -11- 21
Dnr 2013-645 1.2.1

Svensk författningssamling

SFS 2013:522
Utkom från trycket
den 24 juni 2013

Förordning om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar;

utfärdad den 13 juni 2013.

Regeringen föreskriver följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. En kommun svarar inom ramen för socialtjänsten för verksamheten med personligt ombud.

2 § Verksamheten med personligt ombud riktar sig till personer som är 18 år eller äldre, som har psykiska funktionsnedsättningar och betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden.

De enskilda som kan få stöd av personligt ombud ska ha sammansatta och omfattande behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning samt ha behov av långvariga kontakter med socialtjänsten, primärvården och den specialiserade psykiatrin och andra myndigheter.

3 § Statsbidrag får lämnas för verksamhet med personligt ombud som syftar till att den enskilde ska

1. ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället,
2. ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation, och
3. ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor samt rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Verksamheten syftar även till att

1. få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes önskemål och behov, och
2. ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

4 § Verksamheten med personligt ombud ska stödja den enskilde för att så långt det är möjligt uppnå ändamålen i 3 § första stycket. Ett personligt ombud ska arbeta på den enskildes uppdrag.

5 § Verksamheten med personligt ombud ska bedrivas så att samverkan mellan berörda huvudmän för vård- och omsorgsinsatser för personer med psykiska funktionsnedsättningar, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kommer till stånd utifrån den enskildes behov. Verksamheten bör bedrivas så att samverkan även omfattar patient-, brukar- och anhörigorganisationer.

För verksamheten ska det finnas en ledningsgrupp med representanter för kommunen, landstingets primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Patient-, brukar- och anhörigorganisationer ska erbjudas att delta i ledningsgruppen.

Förutsättningar för statsbidrag

6 § Statsbidrag får, i mån av tillgång på medel, lämnas till en kommun som bedriver verksamhet med personligt ombud som avses i 2–5 §§.

Allmänt om fördelning av statsbidrag

7 § Socialstyrelsen och länsstyrelserna ansvarar för att fördela statsbidrag till kommuner.

Ansökan

8 § En kommun ansöker hos länsstyrelsen om statsbidrag för verksamheten med personligt ombud.

Ansökan ska innehålla

1. uppgift om huruvida verksamheten med personligt ombud enbart avser verksamhet inom kommunen eller om verksamheten även avser verksamhet i andra kommuner,
2. uppgift om antalet årsanställningar (heltid) som personligt ombud,
3. uppgift om vilken eller vilka driftsformer som kommunen planerar för och när kommunen beräknar att verksamheten med personligt ombud kan påbörjas,
4. uppgift om vilka myndigheter och organisationer som ska samverka kring verksamheten med personligt ombud,
5. en beskrivning av hur kommunen planerar att de personliga ombuden ska arbeta med målgruppen, hur prioriteringar inom målgruppen kommer att ske och hur ombudens verksamhet ska planeras och dokumenteras,
6. en beskrivning hur kommunen planerar att stödja personliga ombud i arbetet i fråga om exempelvis utbildning och handledning, och
7. en beskrivning av hur kommunen planerar att följa upp hur verksamheten med personligt ombud har utvecklats.

Beslut om bidrag

9 § Länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut statsbidrag till en kommun enligt 2–6 och 8 §§ denna förordning.

Länsstyrelsen ska hos Socialstyrelsen rekvirera medel motsvarande antalet ombud i länet efter det att länsstyrelsen har lämnat de uppgifter som framgår av 12 §.

Ö... 2013 -11- 21
Dnr 2013-645-1.2.1

Kommunens redovisning

10 § En kommun som har tagit emot statsbidrag enligt denna förordning ska, senast den 15 januari året efter det att bidraget har beviljats, till länsstyrelsen lämna en redovisning av hur föregående års bidrag har använts. Redovisningen ska innehålla uppgifter om

1. antalet tjänster som personligt ombud och vilken utbildning och handledning de personliga ombuden har fått,
2. vilka grupper och hur många personer som har fått stöd av personliga ombud och vilka de vanligaste orsakerna är till den enskildes kontakter med personliga ombud,
3. huruvida det finns bedömningsriktlinjer eller prioriteringsordning hos kommunen för den enskildes tillgång till personligt ombud,
4. organisation, ledning och samverkan, och
5. uppmärksammade brister i fråga om den enskildes möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

Länsstyrelsernas och Socialstyrelsens administration

11 § Länsstyrelsen ska bistå Socialstyrelsen i uppgiften att följa upp, stödja och utveckla verksamheten med personligt ombud samt lämna underlag till Socialstyrelsens uppföljningar och årliga lägesrapport.

12 § Länsstyrelsen ska årligen senast den 1 mars till Socialstyrelsen lämna en ekonomisk redovisning av hur föregående års statsbidrag har använts och redovisa länsstyrelsens insatser som rör verksamheten med personligt ombud samt en plan för hur verksamheten i länet ska stödjas och utvecklas under nästkommande år.

13 § Socialstyrelsen ansvarar för att i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna utveckla och stödja verksamheten med personligt ombud.

Socialstyrelsen ska, inom ramen för en beredningsgrupp bestående av företrädare för de aktörer som berörs av verksamheten, leda och samordna arbetet med verksamheten med personligt ombud.

Socialstyrelsen ansvarar för att det genomförs introduktionsutbildning av personliga ombud.

14 § Socialstyrelsen ska årligen senast den 15 maj till regeringen lämna en lägesrapport om utvecklingen av verksamheten med personligt ombud och en ekonomisk redovisning för det föregående året.

Återbetalning

15 § En kommun som tagit emot statsbidrag är återbetalningsskyldig, om

1. sådana uppgifter som avses i 10 § inte har lämnats, eller
2. bidraget helt eller delvis inte har använts eller inte har använts för det ändamål det har lämnats för.

Socialstyrelsen ska besluta att helt eller delvis kräva tillbaka bidraget om kommunen är återbetalningsskyldig enligt första stycket. Om det finns särskilda skäl för det, får Socialstyrelsen efterge återkrav helt eller delvis.

Bemyndigande

16 § Socialstyrelsen får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna förordning.

Överklagandeförbud

17 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2013 och tillämpas första gången i fråga om statsbidrag för år 2014.
2. Äldre beslut gäller fortfarande för statsbidrag som avser tiden före den 1 januari 2014.

På regeringens vägnar

GÖRAN HÄGGLUND

Kjell Rempler
(Socialdepartementet)

Norstedts Juridik AB/Fritzes
Elanders Sverige AB, 2013

2011-11-21
Dnr 2013-645-1.2.1

Meddelandeblad

Nr 5/2011
Juni 2011

Mottagare:
Länsstyrelserna
Samtliga kommuner, samtliga nämnder inom socialtjänst och kommunstyrelsen
Samtliga landsting/regioner, psykiatriska kliniker och primärvårdsområden
Samverkansnämnder
Länshandikappråden
Kommunala handikappråden
Försäkringskassan
Arbetsförmedlingen
Sveriges Kommuner och Landsting
Brukar-, anhörig- och intresseorganisationer
Enskilda verksamheter för personer med psykisk funktionsnedsättning

Statsbidrag till kommuner som inrättat verksamhet med personliga ombud till vissa personer med psykisk funktionsnedsättning

Detta meddelandeblad anger vilka villkor och förutsättningar ombudsverksamheterna måste uppfylla för att kunna få statsbidrag, och vilket ansvar de lokala ledningsgrupperna har. Ombudens arbetsuppgifter definieras liksom den målgrupp som omfattas av insatsen.

Bakgrund

Under 3 år, i samband med psykiatrireformen (regeringens proposition 1993/94:218 Psykiskt störda villkor) bedrevs försöksverksamheter med personliga ombud på tio orter i landet. Socialstyrelsens utvärdering av de tio försöksverksamheterna visade goda resultat för verksamheternas klienter.

I budgetpropositionen 1999/2000:1 beslutade riksdagen att verksamheter med personliga ombud skulle permanentas och göras landsomfattande. I maj 2000 gav regeringen i uppdrag åt Socialstyrelsen och länsstyrelserna att bygga upp och utveckla permanenta och landsomfattande verksamheter med personliga ombud för personer med psykiska funktionsnedsättningar (Regeringsbeslut S98/7454/ST, S1999/4985ST).

Socialstyrelsens uppdrag

Inledningsvis skulle Socialstyrelsen implementera, utveckla, följa, stödja och utvärdera verksamheterna tillsammans med landets länsstyrelser.
Myndigheten skulle också utveckla utbildningsprogram för de personliga ombuden.
Åren 2006–2009 var uppdraget att följa och vid behov utveckla verksamheterna.

Socialstyrelsen
Information: Christina Bohman Karlsson, tfn. 075 247 3066
Christina.bohman@socialstyrelsen.se

Den 17 december 2009 fick Socialstyrelsen ett nytt regeringsuppdrag (S2009/10168/ST). Uppdraget innebär att Socialstyrelsen i samverkan med länsstyrelserna ska fördela statsbidrag även i fortsättningen till de kommuner som söker statsbidraget och bedriver verksamheter med personligt ombud.

Socialstyrelsen ska även

- utveckla och stödja verksamheterna i samverkan med länsstyrelserna och huvudmännen
- leda och samordna arbetet inom ramen för en beredningsgrupp
- definiera vilka arbetsuppgifter som bör innefattas i denna insats och utforma kriterier för vilka personer som bör omfattas av insatsen
- ansvara för introduktions- och fortbildning av personliga ombud.

Länsstyrelsernas uppdrag

Länsstyrelserna ansvarar för ansökningar från kommunerna/socialtjänsten. De beslutar i enlighet med de villkor och förutsättningar som beskrivs i detta meddelandeblad och de *övriga villkor och krav som utarbetas av länsstyrelserna för att beviljas statsbidrag.*

Länsstyrelserna ansvarar också för att betala ut och följa upp statsbidraget.

Kommunernas ansvar och uppgift

Verksamheter med personligt ombud grundas på *kommunalt ansvar och huvudmannaskap* (regeringens proposition 1993/94:218). Det innebär att kommunen/socialtjänsten ansvarar för att statsbidraget används för verksamhet med personligt ombud enligt detta meddelandeblad och de övriga villkor som utarbetats av länsstyrelserna.

Det finns flera möjligheter till *samverkan mellan kommuner*. Samverkan kan ske mellan flera kommuner, till exempel genom samarbetsavtal, kommunalförbund och gemensam nämnd. En kommun kan också enligt SoL 2 kap, 5 §, avtala med annan kommun om att denna utför kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Bestämmelsen i SoL 2 kap, 5 §, innebär att kommunen kan gå utöver den kommunala behörigheten enligt kommunallagen.

Kommunen kan lägga ut verksamheten med personligt ombud på entreprenad. Kommunen har ändå kvar sitt huvudmannaansvar.

Personligt ombud

Ombudens arbetsuppgifter

I regeringens proposition 1993/94:218, regeringsbeslut S98/7454/ST, S1999/4985/ST och S2009/10168/ST beskrivs ombudens arbetsuppgifter.

Arbetsuppgifterna är att

- tillsammans med klienten identifiera och formulera hans eller hennes behov av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning
- tillsammans med klienten se till att olika huvudmäns insatser planeras, samordnas och genomförs

2013-11-21
Dnr 2013-645-620

- bistå klienten i kontakterna med olika myndigheter
- se till att klienten får vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning utifrån egna önskemål, behov och lagliga rättigheter
- verka för att klienten får tillgång till rehabilitering, sysselsättning och/eller arbete.

För att stödet ska fungera måste det få en sådan formell ställning i den lokala samhällsorganisationen, att ombuden kan fullgöra de beskrivna uppgifterna (regeringens proposition 1993/94:218).

Anhörig- brukar- och intresseorganisationerna kan ha en viktig roll för att nå de klienter som har störst behov och behöver stöd av personligt ombud. Det är en tidskrävande arbetsuppgift att nå de mest utsatta eftersom delar av målgruppen kan vara misstänksamma mot samhällets stödapparat.

Eftersom det råder sekretess mellan olika myndigheter är *klientens medverkan en förutsättning för ombudets arbete*. Det handlar om att hjälpa klienten att få tillgång till samhällets stöd. Insatserna ska vara samordnade och ges efter att klienten varit delaktig i planeringen av stödet. Bara i yttersta undantagsfall bör ombudet arbeta med fullmakt från klienten, och då bör arbetet vara begränsat i både tid och innehåll.

I ombudsarbetet är det viktigt att arbeta långsiktigt för klienten och se till att kontakterna med de olika myndigheterna är goda. Arbetet sker tillsammans med klienten och inriktas på att hans eller hennes omständigheter och sociala situation ska bli så bra som möjligt på sikt.

Ombuden upptäcker ofta brister och hinder i samhällets stödsystem när de arbetar med klienterna. Det ingår också i ombudens arbete att identifiera och rapportera de brister i serviceutbudet, som gör att klienternas behov inte blir tillgodosedda, till den lokala ledningsgruppen (regeringens proposition 1993/94:218). Se också under rubriken Ledning och styrning.

Klienterna deltar på så vis indirekt i strukturpåverkan genom att vara katalysatorer för brister och fel i välfärdssystemet. Detta kan vara ett led i klientens empowermentprocess (egenmakt).

Målgruppen

I regeringens regleringsbrev till Socialstyrelsen i december 2007 står att:

"... Socialstyrelsen ska även i samverkan med andra aktörer lämna olika förslag till hur målgruppen kan definieras tydligare så att den uppfattas mer likvärdig över landet."

I juni 2007 lämnade Socialstyrelsen tre olika förslag på definition av målgruppen till regeringen (skrivelse 2007-06-28, dnr 1704/2002). Socialstyrelsen förordade det förslag som utgår ifrån Nationell Psykiatrisamordnings definition av psykiskt funktionsnedsättning; Vad är psykiskt funktionshinder? (Rapport 2006:5 Nationell psykiatrisamordning).

Socialstyrelsen har bytt ut funktionshinder mot funktionsnedsättning, eftersom det är den term som används idag.

"En person har en psykisk funktionsnedsättning om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning."

Enligt Socialstyrelsens förslag är målgruppen för personligt ombud personer med psykiska funktionsnedsättningar, enligt definitionen ovan, 18 år och äldre, som

- har betydande och *väsentliga svårigheter* med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara *en konsekvens av (allvarlig) psykisk störning/sjukdom* och
- har *sammansatta och omfattande* behov av vård, stöd, service och *rehabilitering och sysselsättning* och som har behov av långvarig kontakt med socialtjänst, primärvård och/eller den specialiserade psykiatrin (*utan krav på diagnos*) och andra myndigheter.

Kontakt med personligt ombud ska också vara en möjlighet för personer som finns inom enskild verksamhet, för personer med psykiska funktionsnedsättningar och samtidigt missbruk, för personer med psykiska funktionsnedsättningar som är hemlösa samt för personer som riskerar att utveckla svåra psykiska funktionsnedsättningar.

Det är viktigt att den lokala ledningsgruppen prioriterar inom målgruppen efter de lokala förhållanden som råder i den aktuella kommunen.

Avgränsningar
De personliga ombudens arbetsuppgifter behöver tydligt avgränsas från andra yrkeskategoriers uppgifter och ansvar. I personliga ombuds arbetsuppgifter ingår ***inte*** att

- besluta om insatser (eftersom detta är myndighetsutövning)
- ta över huvudmännens ansvar för samordning av insatser från olika myndigheter (men se till att ansvariga huvudmän samordnar sina insatser)
- svara för behandling eller annan vårdinsats som ges enligt hälso- och sjukvårdslagen.

De personliga ombudens arbetsuppgifter kan överlappa ansvar och uppgifter som andra yrkeskategorier har för personer med psykisk funktionsnedsättning. Risken för dubbelarbete bör uppmärksammas i varje enskilt fall så att ansvaret för de olika insatserna blir tydlig för den enskilde.

Attityder och förhållningssätt
De personliga ombudens roll och arbetsuppgifter skiljer sig i flera avseenden från andra yrkeskategoriers. De bygger på att ombuden renodlat tillämpar vissa principer och förhållningssätt (regeringens proposition 1993/94:218) till exempel att

- klienten bestämmer – ombudet ska stödja klienten med resurser för att nå egna mål
- arbeta för personkontinuitet i möjligaste mån – samma ombud över tid
- arbeta långsiktigt och med tålamod – en grund för att nå resultat i arbetet
- ha en nära relation – lära känna klienten och etablera en förtroendefull relation innan man formulerar mål och kan påbörja förändringar
- arbeta i klientens naturliga miljöer, till exempel genom hembesök

Östersunds stadsdelsförvaltning
2013 -11- 21
Dnr 2013-615-121

- arbeta flexibelt i nuet – klientens unika behov och aktuella funktionsnivå och hälsotillstånd är utgångspunkt för arbetet
- arbeta för att skapa goda relationer med olika myndigheter.

De personliga ombuden ställs ofta inför svåra etiska dilemman. Därför är det viktigt att det finns utarbetade etiska riktlinjer att följa.

Ledning och styrning
För att verksamheterna med personligt ombud ska vara framgångsrika behövs en fungerande *samverkan mellan de huvudmän* som lokalt ansvarar för insatser och rehabilitering för personer med psykisk funktionsnedsättning, samt med patient-, brukar- och anhörigorganisationer. HSL 8 a § och SoL 5 kap 8 a § "Landstinget (kommunen) ska ingå överenskommelse med kommunen (landstinget) om ett samarbete i fråga om personer med psykisk funktionsnedsättning. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på överenskommelsen". Se Socialstyrelsens meddelandeblad nr 1/2010.

Av detta skäl bör verksamheterna bedrivas i samverkan med andra berörda aktörer på kommunal nivå och på länsnivå (regeringens proposition 1993/94:218).

Lednings- och samverkansgrupper
Eftersom kommunen/socialtjänsten är huvudman för verksamheterna är det också kommunen/socialtjänsten som bjuder in och sätter samman ledningsgruppen. I ledningsgruppen ingår ofta utöver kommunens/socialtjänstens representanter från landstingets psykiatri och primärvård, Arbetsförmedling och Försäkringskassan.

Patient-, brukar- och anhörigorganisationer har en viktig roll i ledningsgrupperna. De kan fungera som garant för att ombuden kan arbeta på uppdrag av klienterna och de kan driva på i arbetet med att åtgärda systembristerna samt se till att verksamheten utvecklas på det sätt som är tänkt.

Personliga ombud arbetar för helhetssyn och samlade lösningar i gråzonen mellan olika myndigheters ansvar. Det är därför viktigt att ledningsgruppen arbetar strategiskt för att använda ombudens kunskaper och erfarenheter för att förbättra villkoren för hela gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller i såväl den kommunala socialtjänstverksamheten som i den samlade rehabiliteringen av personer med psykiska funktionsnedsättningar.

I kommunens samordningsansvar ingår att "identifiera eventuella brister i serviceutbudet och medverka till att dessa undanröjs. I uppgiften ingår också att identifiera icke tillgodosedda behov samt att föra kunskaperna om dessa brister vidare som ett instrument för uppföljning och planering av serviceutbudet." (regeringens proposition 1993/94:218 Psykiskt störda villkor).

Verksamheter som solidariskt backas upp av flera berörda huvudmän får goda resultat. Det har också visat sig vara en bra investering för lokala huvudmän att skjuta till egna medel till verksamheterna för att komplettera statsbidraget. Det ger verksamheterna

status, kontinuitet och kvalitet. Samtidigt får ombuden mandat och en sådan formell ställning i organisationen att de kan fullgöra sina arbetsuppgifter.

Rekrytering av personliga ombud

Personligt ombud ska vara ett personligt stöd baserat på expertkunskap. Det personliga ombudet ska ge klienten ett kvalificerat stöd i form av samordning av de insatser som riktas till honom eller henne. Stödet ska vara professionellt men samtidigt baserat på personlig lämplighet.

Kvalifikationer och personliga egenskaper som de personliga ombuden bör ha beskrivs i Välfärd och valfrihet – service, stöd och vård för psykiskt störda, SOU 1992/73 och i regeringens proposition 1993/94:218.

De personliga ombuden bör ha

- ingående kunskaper om samhället och relevant lagstiftning
- goda kunskaper om psykisk funktionsnedsättning
- lång erfarenhet av relationsskapande arbete
- mycket god samarbetsförmåga.

Viktiga personliga egenskaper är att

- kunna upprätthålla och bibehålla en relation till sina klienter
- kunna hjälpa klienten att föra fram sina synpunkter på ett konstruktivt sätt
- förstå och ha ett seriöst intresse för arbetets komplexa, ibland ömtåliga uppdrag
- ha en mycket god förmåga att möta olika slags människor individuellt och i grupp
- ha gruppledarerfarenhet
- ha mod och beredskap att klara och förhålla sig konstruktivt i svåra och oväntade situationer
- kunna tala och skriva i klartext
- vara beredd att aktivt delta i handledning.

Det är viktigt att patient-, brukar- och anhörigorganisationerna medverkar i rekryteringsarbetet och vid anställningsintervjuer.

Patient-, brukar- och anhörigorganisationernas roll

Patient-, brukar- och anhörigorganisationerna har stor betydelse för ombudens arbete. De kan exempelvis stödja ombuden och deras klienter i att identifiera och påtala brister och fel i välfärdssystemet genom att driva dem intressepolitiskt. Genom att samverka med dessa organisationer kan ledningsgruppens arbete få en ökad möjlighet till aktivt förbättringsarbete för att täcka målgruppens långsiktiga behov /(regeringens proposition 1993/94:218).

Patient-, brukar- och anhörigorganisationernas har en viktig roll i de lokala ledningsgrupperna – som garant för ombudens mer fristående och formella ställning och som pådrivare i arbetet med att åtgärda systembristerna. Det har också visat sig att rekryteringen av ombud varit lyckat när patient-, brukar- och anhörigorganisationerna har varit med vid anställningsintervjuer. Se under Ledning och styrning och under Rekrytering av personliga ombud.

Östersunds [illegible]
2013 -11- 22
Dnr 2013-645-1.2.1.4

Rapportlista över hittills utgivna rapporter:

Socialstyrelsen, *Statsbidrag till kommuner för uppbyggnad av verksamheter med personliga ombud.* Meddelandeblad 14/2000.

Socialstyrelsen, *Personligt ombud – Teser och Tips.* Art nr 2002-110-1.

Socialstyrelsen, *Christian och Helge. Bilder från arbetet som personligt ombud i Kristianstad.* Art nr 2002-110-13.

Socialstyrelsen, *Mål och Metoder.* Art nr 2003-110-8.

Socialstyrelsen, Personliga ombud för personer med psykiska funktionshinder. En sexårsuppföljning av tio försöksverksamheter. Art nr 2004-123-24.

Socialstyrelsen, *Mångfaldens mekanismer. Att arbeta som personligt ombud i storstad.* Art nr 2004-123-25.

Socialstyrelsen & Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud i Mellansverige – ledningsgrupperna och deras arbete.* Art nr 2005-123-14.

Socialstyrelsen, *Personligt ombud på klientens uppdrag – förhandlare och gränsöverskridare.* Art nr 2005-123-15.

Socialstyrelsen, *Personligt ombud – välfärdens entreprenörer.* Art nr 2005-123-19.

Socialstyrelsen, *Personligt ombud 2000-2004.* Art nr 2005-103-2.

Socialstyrelsen, *Personligt ombud – trumf i bakfickan?* Art nr 2005-123-22.

Socialstyrelsen, *Det lönar sig – ekonomiska effekter av verksamheter med Personligt Ombud.* Art nr 2006-123-6.

Socialstyrelsen, *A New Profession is Born – Personligt Ombud, PO.*
Art nr 2008-x-x.

Socialstyrelsen, *Egen kraft – egen makt. En antologi om arbetet som personligt ombud.* Art nr 2009-12-16

Socialstyrelsen, *Personliga ombud – ledningsgruppens spejare i välfärdssystemet.* Art nr 2010-

Annan utgivare:

Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud – verksamheternas ledningsstruktur.* www.u.lst.se.

Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud – myndighetseffekter.* www.u.lst.se.

Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud – klienternas uppfattning av det stöd de fått.* www.u.lst.se.

Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud – ombuden och deras arbete.* www.u.lst.se.

Länsstyrelserna i Mellansverige, *Personligt ombud i Mellansverige – vägledning inför framtiden.* www.u.lst.se.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, *Hur går det för klienterna? – resultat av arbete på klientens uppdrag inom Personliga Ombud Kronoberg.* 2008. www.g.lst.se.

Järkestig Berggren Ulrika, *Personligt ombud. Social praktik i medicinsk diskurs.* Rapportserie i socialt arbete No 002 2006. Växjö universitet. Licentiatavhandling. www.vxu.se.

Järkestig Berggren, Ulrika, *Personligt ombud och förändringsprocesser på det socialpsykiatriska fältet.* Linneuniversitetet. 7/2010

Rönnmark, Lars (red.), *Personligt ombud. Erfarenheter från arbetet med psykiskt funktionshindrade i Västra Götaland.* FoU i Väst, Rapport 5:2005.

Östersunds Tingsrätt
2013 -11- 21
D 2013-625-121

Denna information (art nr 2011-6-30) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67.

Socialstyrelsen

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, 2010